

туризму та визначено «точки дотику», де присутність ментора має бути обов'язковою, забезпечуватися навчальним закладом та матеріально заохочуватися. В подальших публікаціях буде визначено основні умови організації процесу менторства.

Список використаних джерел

1. Сидорук І. І. Роль менторства у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки.* 2019. № 2 (18). С. 283–289. DOI: 10.32342/2522-4115-2019-2-18-36

РОЗДІЛ 3 **ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ СТУДІЇ:** **МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА**

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ БРОДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЗОЛОЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

П. С. Войтків

[*petro.voytkiv@lnu.edu.ua*](mailto:petro.voytkiv@lnu.edu.ua)

Є. А. Іванов

[*yevhen.ivanov@lnu.edu.ua*](mailto:yevhen.ivanov@lnu.edu.ua)

Т. Я. Кладько

[*taras.kladko@lnu.edu.ua*](mailto:taras.kladko@lnu.edu.ua)

кафедра конструктивної географії і картографії Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів

Земельні ресурси Бродівської міської територіальної громади є системою поєднання, розвитку та розміщення господарського комплексу, складною природно-економічною системою, яка зазнає певних антропогенних впливів. У географічному відношенні є поверхнею суходолу із характерними природно-історичними (значною лісистістю, розміщенням природоохоронних і водно-болотних територій та економічними умовами – сукупністю земельних угідь, які відображають форму використання землі як засобу виробництва. Ці ресурси громади зазнають антропогенної трансформації, втрати багатьох природних ділянок, погіршення літологічного стану, гідрологічного режиму і структури природокористування. Загалом на екологічний стан довкілля в межах громади здійснюють вплив сільськогосподарські і промислові підприємства, об'єкти інфраструктури населених пунктів, а також впровадження різних технологій ведення сільського і лісового господарства. Внаслідок такого антропогенного навантаження на геосистеми громади, певні площі земельного фонду суттєво різняться між собою за ступенем використання, порушення і вразливістю.

Метою дослідження є вивчення сучасного стану земельного фонду та використання земельних ресурсів на території Бродівської міської територіальної громади Золочівського району Львівської області. Об'єктом дослідження є земельні ресурси цієї громади, а предметом – її сучасний стан та використання

земельних ресурсів. Дослідженню особливостей сучасного стану земельних ресурсів адміністративних утворень Золочівського району подано в окремих працях [2–4]. Однак вивченню сучасного стану земельних ресурсів Бродівської громади не приділено належної уваги.

Бродівська громада розташована у «новоствореному» Золочівському районі Львівської області, і межує: на півдні – Підкамінською, а на заході – із Заболотцівською громадами, на північному-заході – із Червоноградським районом Львівської області, а на півночі і сході – із Дубенським районом Рівненської області. Територія громади відноситься до Східноєвропейської рівнини. Фактично вся її площа входить до Поліської провінції зони мішаних лісів, і лише крайні південні терени – до Західноукраїнської провінції зони широколистяних лісів. Більшість територій громади відносять до фізико-географічної області Стирського Малого Полісся, до двох її районів – Підполіського окраїнного і Бузько-Бродівського Полісся. Південну частину громади включено до природної області Західноподільської височини, району Вороняцького горбогір'я [1, 5].

Структура земельного фонду Бродівської міської територіальної громади відрізняється (табл. 1). Найбільші площі займають сільськогосподарські землі 35 178,2 га, 57,84 %, а у районі – 59,39 %. Значно різниться площа лісів та інших лісовкритих площ, яка по громаді становить 21 406,9 га, 35,19 %, а у районі – 34,43 %. Площа забудованих земель по громаді становить 2 691,9 га, 4,43 %, а у районі – 3,61 %. Відкриті заболочені землі по громаді складають всього 427,4 га, 0,70 %. Водні ресурси займають площу 735,2 га, 1,20 %. Водноболотні землі також займають незначні площі – 1 162,6 га, 1,90 %, а у районі – 1,77 %. Землі без рослинного покриття займають 386,0 га, 0,64 %, а у районі – 0,80 %.

Слід відзначити, що в межах громади присутні землі природоохоронного, рекреаційного та історико-культурного призначення.

Таблиця 1

Структура земельного фонду у розрізі старостинських округів і Бродівської громади в цілому, у га і відсотках [6]

Адміністративні утворення	Загальна площа	Сільсько-господарські землі	Ліси та інші лісовкриті площі	Забудовані землі	Відкриті заболочені землі	Відкриті землі без рослинного покриття	Води
Гаївський с.о.	5 028	4 542,8	320,3	122,0	8,9	28,9	5,1
	100,00	90,35	6,37	2,43	0,17	0,58	0,10
Комарівський с.о.	3 971	2 894,8	895,8	87,8	11,2	4,6	76,8
	100,00	72,90	22,56	2,21	0,28	0,12	1,93
Лешнівський с.о.	6 271	3 449,4	2387,3	208,3	18,2	33,4	174,5
	100,00	55,01	38,07	3,32	0,29	0,53	2,78
Пониквянський с.о.	4 372,8	3 189,1	990,9	94,3	11,4	23,2	64,2
	100,00	72,93	22,66	2,16	0,26	0,53	1,46
Пониковицький с.о.	7 798,3	4 653,3	2 585,2	209,1	198,0	72,4	80,3
	100,00	59,67	33,15	2,68	2,54	0,93	1,03

Смільненський с.о.	992	731,0	93,5	151,1	7,4	3,3	5,7
	100,00	73,69	9,43	15,23	0,75	0,33	0,57
Станіславчицький с.о.	8 272,2	3 139,9	4 805,2	77,4	86,5	19,1	144,1
	100,00	37,96	58,09	0,94	1,04	0,23	1,74
Суховільський с.о.	3 558,8	3 328,8	113,7	95,6	0	19,8	0,9
	100,00	93,54	3,20	2,68	0	0,56	0,02
Шнирівський с.о.	7 337,7	3 883,7	2 971,8	335,1	34,1	31,7	81,3
	100,00	52,93	40,50	4,57	0,47	0,43	1,10
Язлівчицький с.о.	9 102,3	4 669,3	3 708,1	561,8	23,2	54,1	85,8
	100,00	51,30	40,74	6,17	0,26	0,59	0,94
Бродівська м.р.	4 121,5	696,3	2 535,1	749,6	28,5	95,6	16,4
	100,00	16,89	61,51	18,19	0,69	2,32	0,40
Бродівська громада	60 825,6	35 178,2	21 406,9	2 691,9	427,4	386,0	735,2
	100,00	57,84	35,19	4,43	0,70	0,64	1,20

Площі адміністративних утворень Бродівської громади відрізняються. Найбільшими є території Язлівчицького (9 102,3 га), Станіславчицького (8 272,2 га) і Пониковицького (7 798,3 га) округів. Найменші площі займає територія Смільненського (992 га) округу. При цьому у структурі земельного фонду домінують землі сільськогосподарського призначення. Найбільше їх є на територіях Язлівчицького (4 669,3 га, 13,3 %), Пониковицького (4 653,3 га, 13,2 %) і Гаївського (4 542,8 га або 12,95 %) округів. Найменше цих земель маємо в межах Бродівської міської ради (696,3 га, 2,0 %) і Смільненського округу (731,0 га, 2,1 %).

Ліси та інші лісовкриті площі у громаді представлені значними площами, і розташовані, головню, у її західній і північній частинах. Найбільші площі спостерігаємо в межах Станіславчицького (4 805,2 га, 22,4 %), Язлівчицького (3 708,1 га, 17,3 %), Шнирівського (2 971,8 га, 13,9 %) і Пониковицького (2 585,2 га, 12,1 %) округів та Бродівської (2 535,1 га, 11,85 %) міської ради. Менші площі властиві для Смільненського (93,5 га, 0,4 %), Суховільського (113,7 га, 0,5 %) і Гаївського (320,3 га, 1,5 %) округів.

Площі забудованих земель також відрізняються в межах громади. Найбільш заселеними є території, які знаходяться у її центральній і східній частинах. Зокрема, найбільше цих земель є в межах Бродівської міської ради (749,6 га, 27,8 %), Язлівчицького (561,8 га, 20,9 %) і Шнирівського (335,1 га, 12,4 %) округів. Найменші площі забудованих земель знаходяться на заході, частково на півночі громади. До цих територій відносимо землі Станіславчицького (77,4 га, 2,9 %), Суховільського (95,6 га, 3,6 %), Комарівського (87,8 га, 3,3 %) і Пониклянського (94,3 га, 3,5 %) округів.

Менші площі зайняті відкритими заболоченими землями, яких найбільше на заході громади в межах Пониковицького (198,0 га, 46,3 %) округу. Незначні площі цих земель маємо у Смільненському, Гаївському, Пониклянському, Лешнівському, Комарівському та Язлівчицького округах. Вони зовсім відсутні в межах Суховільського округу. Найбільші площі земель, що зайняті водами маємо у північній і західній частинах громади, в межах Лешнівського (174,5 га, 23,7 %), Станіславчицького (144,1 га, 19,6 %) округів. Дуже малі площі під водами є в межах Суховільського, Гаївського і Смільненського округів.

Аналогічно незначні площі зайняті відкритими землями без рослинного покриву. Найбільше їх у центральній частині громади, в межах Бродівської (95,6 га, 24,8 %) міської ради, а також Язлівчицького (54,1 га, 14,0 %) і Пониковицького (198,0 га, 18,8 %) округів. Найменші площі відкритих земель без рослинного покриву є в межах Смільненського і Комарівського округів.

Для просторового підходу у вивченні земельних угідь використовують такі показники використання земельних ресурсів як просторова кількість власників землі і землекористувачів, а також забезпеченість земельними ресурсами у розрахунку на користувача, зокрема на міського чи сільського мешканця.

Кількість власників землі і землекористувачів у колишньому Бродівському районі є значною і становить 50 858 користувачів, а, відповідно, забезпеченість землями – 2,29 га на користувача. Кількість населення складає 64 252 особи, відповідно забезпеченість на особу є ще меншою – 1,81 га. Найбільшу їх кількість виявлено в межах Бродівської (8 332) міської ради, значно менше – Язлівчицького (3 793) і Пониковицького (3 365) округів. У свою чергу, найменше користувачів у Станіславчицькому (990) і Смільненському (1 057) округах. В інших утвореннях маємо середні показники кількості користувачів (табл. 2).

Найбільша кількість населення у громаді спостерігаємо в межах Бродівської міської ради (23 454 осіб). Значно менше населення зареєстровано в межах Пониковицького (2 857 осіб) та Язлівчицького (2 362 осіб) округів. Найменше населення маємо в межах Смільненського (740 осіб), Комарівського (1 072 осіб) і Станіславчицького (1 082 осіб) округів.

Таблиця 2

Забезпеченість землями на території Бродівської територіальної громади

Адміністративне утворення	Загальна площа земель, га	Кількість землекористувачів	Забезпеченість, га/користувача	Кількість осіб	Забезпеченість, га/особу
Гаївський с.о.	5 028	2 394	2,10	1841	2,73
Комарівський с.о.	3 971	1 408	2,82	1072	5,04
Лешнівський с.о.	6 271	2 731	2,30	1856	3,38
Пониквянський с.о.	4 373	1 964	2,23	1875	2,33
Пониковицький с.о.	7 798	3 365	2,32	2857	2,73
Смільненський с.о.	992	1 057	0,94	740	1,34
Станіславчицький с.о.	8 272	990	8,36	1082	7,65
Суховільський с.о.	3 559	2 239	1,59	1351	2,63
Шнирівський с.о.	7 338	1 534	4,78	1385	5,30
Язлівчицький с.о.	9 102	3 793	2,40	2362	3,85
Бродівська м.р.	4 121	8 332	0,49	23454	0,18
<i>Бродівська громада</i>	<i>60 825</i>	<i>29 807</i>	<i>2,04</i>	<i>39875</i>	<i>1,53</i>
<i>колишній Бродівський р-н</i>	<i>116 205</i>	<i>50 858</i>	<i>2,29</i>	<i>64252</i>	<i>1,81</i>

Важливими показниками є забезпеченість землями на одного користувача та на одну особу. Аналіз цих показників за адміністративними утвореннями Бродівської територіальної громади вказує на різні показники. Забезпеченість земельними ресурсами складає 2,04 га/користувача, а забезпеченість на особу є меншою і складає 1,53 га/особу. Найбільшу забезпеченість землями на одного користувача спостерігаємо у Станіславчицькому (8,36 га), і менші значення – у Шнирівському (4,78 га) округах. Найменші показники є в межах Бродівської (0,49 га) міської ради, Смільненського (0,94 га) і Суховільського (1,59 га) округів.

Щодо забезпечення землями на одну особу, то маємо подібну картину. Найбільшою забезпеченістю землями на особу спостерігаємо аналогічно у Станіславчицькому (7,65 га), і менші значення – у Шнирівському (5,30 га) і Комарівському (5,04 га) округах. Найменшою вона є в межах Бродівської (0,18 га) міської ради і Смільненського (1,34 га) округу.

Висновки. Загалом структура земельного фонду Бродівської міської територіальної громади є такою: найбільше у громаді сільськогосподарських земель (35 178,2 га, 57,84 %) і лісів (21 406,9 га, 35,19 %), значно менше є забудованих територій (2 691,9 га, 4,43 %), земель під водними ресурсами (735,2 га, 1,20 %) і без рослинного покриву (386,0 га, 0,64 %). Найбільші площі земель сільськогосподарського призначення маємо у центральній і східній частинах громади. У свою чергу, ліси та інші лісовкриті площі поширені у західній і північній частинах громади.

Сучасний стан і використання сільськогосподарських земель в межах громади є відносно добрим. Земельні ресурси зазнають певних антропогенних впливів і регулярного сільськогосподарського навантаження. Варто зменшити інтенсивність використання земель сільськогосподарського призначення, для чого слід перейти на організацію органічного землеробства. Використання водно-болотних і лісових земель повинно бути направлене на збереження їх площ та раціонального використання цих земель.

Загалом сучасний стан земельних ресурсів на території громади потребує належного контролю та раціонального їх використання.

Список використаних джерел

1. Геоекологія Львівської області: монографія / Ю. Андрейчук, Л. Безручко, В. Біланюк та ін. / за заг. ред. Є. Іванова. Львів: Простір-М, 2021. 606 с.

2. Войтків П. С., Кравців С. С. Сучасний стан та використання земельних ресурсів (на прикладі Бродівського району Львівської області). *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 3 (125). С. 171–174.

3. Войтків П. С., Наконечний Ю. І. Оцінка порушення рівноваги у співвідношенні основних типів угідь в агроландшафтах Бродівського району Львівської області. *Шості Сумські наукові географічні читання* : зб. матер. Всеукр. наук. конф. (Суми, 15–17 жовтня 2021 р.). Суми, 2021. С. 58–64.

4. Войтків П. С., Іванов Є. А. Екологічне оцінювання стану земельних ресурсів Бродівщини. *Scientific Collection "InterConf"*, (113): with the Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Conference "Theory and Practic of Science: Key Aspects" (June 19-20, 2022). Rome, Italy: Dana, 2022. P. 373–385.

5. Природні ресурси Львівщини / Матолич Б. М., Ковальчук І. П., Іванов Є. А., Шемелинець І. Л., Федик І. З., Шпак О. Я., Ковальчук О. З., Кобак Т. І. Львів: ПП Лукашук В. С., 2009. 120 с.

6. Стратегія розвитку Бродівської міської територіальної громади до 2027 року. URL: <https://mrbrody.dosvit.org.ua/storage/static-pages/documents/89edd9402edc5a74e8da5e7e40f94049.pdf>

КЛАСИФІКАЦІЇ СТРАВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ «КУЛІНАРНА ГЕОГРАФІЯ»

В.С. Грицевич

gvsmsg@gmail.com

Наукове товариство імені Т.Шевченка, м. Львів

Ця стаття узагальнює багаторічний авторський досвід викладання дисципліни вільного вибору «Кулінарна географія» для студентів університету. Дисципліна була запропонована і розроблена автором у 2019 році [1]. Вона добре сприймається студентами, її щороку вибирають на різних факультетах університету.

Одною з теоретичних основ дисципліни є сукупність класифікацій страв, яка дає можливість різносторонньо підходити до їхнього вивчення і обґрунтовувати географію їхнього поширення із врахуванням різноманітних чинників. У першу чергу розглядаємо географічну класифікацію за групами країн світу, яка вже є усталеною та описаною в кулінарній літературі [2, 3]:

- страви країн Північної Європи;
- страви країн Середземномор'я;
- страви країн Середньої Європи;
- страви країн Східної Європи;
- страви країн Північної Америки;
- страви країн Південної Америки;
- страви країн Азії;
- страви країн Африки.

Ця класифікація відображає як природно-географічні, так і історико-географічні особливості та відмінності поширення страв у глобальному масштабі.

Другою розглядаємо класифікацію страв за специфічними природно-географічними регіонами:

- страви рівнинних регіонів;
- страви передгірських регіонів;
- страви гірських регіонів;
- страви приморських регіонів;
- страви прирічкових регіонів.

Варто зазначити, що тут можливі додаткові розгалуження класів, наприклад продовольчі ресурси та страви південних схилів гір можуть помітно відрізнитися від продовольчих ресурсів та страв північних схилів гір.